

Отже, розвиток складних економічних структур в Україні є підтвердженням прояву закономірностей самоорганізації елементів системи як основного джерела її еволюції. При цьому закономірності самоорганізуючих систем поширюються як на економічні, так і політичні, як на позитивні, так і на негативні явища та процеси.

Отже, на основі вищевикладених прикладів еволюції становлення економічних відносин в Україні можна стверджувати, що еволюція розвитку економіки України відбувалася завдяки реалізації внутрішнього потенціалу розвитку, який слід розглядати як результат реалізації процесів самоорганізації та комплексу організаційних, економічних, політичних, правових рішень на кожному етапі розвитку економіки. Процеси самоорганізації економічної системи відбувалися, з однієї сторони, в умовах впливу низки зовнішніх загроз, а з іншої сторони, породжували внутрішні загрози та небезпеки. В таких умовах постає нагальна необхідність прогнозування джерел потенційної небезпеки та розробки комплексу організаційних та економічних заходів протидії для нейтралізації, або зменшення наслідків їх негативного впливу.

Економічну безпеку об'єктів різних рівнів визначає стан його ресурсів та системи взаємовідносин як між елементами даної системи, так і даної системи з зовнішніми контрагентами та інституціями.

АНАЛІЗ СИСТЕМ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

І.О. Матвійчук, канд. екон. наук

О.В. Грисюк, здобувач вищої освіти

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

На сучасному етапі розвитку економіки України рушійною силою є розвиток малого підприємництва. Впровадження спрощеної системи оподаткування створило стимул до розвитку підприємництва в Україні, що допомогло створити тисячі робочих місць і значно збільшити доходи до державного та місцевих бюджетів від оподаткування прибутку підприємств.

Аналіз світового досвіду показує, що збільшення економічних показників саме через малий бізнес можливе в тому випадку, коли держава буде обґрунтовано вести законотворчу роботу в питаннях розвитку підприємництва, а також підтримувати малий сектор економіки. У 2013 році було прийнято закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», який повинен був створити сприятливі умови для розвитку бізнесу, але на практиці не виконується [1].

Увагу держави необхідно звернути і на податкову систему. На даний час існує дві системи: спрощена (користується малий бізнес) і загальна (коли дохід підприємця перевищує 5 млн грн). Податкове законодавство України станом на кінець 2017 року пропонує загалом сім видів оподаткування: загальна система для юридичних та фізичних осіб; єдиний податок першої групи; єдиний податок другої групи; єдиний податок третьої групи (зі сплатою або без сплати ПДВ); єдиний податок четвертої групи для сільгосппідприємств [2].

Спрощена система звітності надає суб'єкту малого підприємництва низку переваг, зокрема: спрощується ведення поточного бухгалтерського обліку та форм фінансової звітності, що передбачена П(с)БО; замість різноманітних форм податкової звітності за податками та зборами, які заміщуються єдиним податком, заповнюється одна форма звітності; значно спрощуються розрахунки, пов'язані з визначенням сум податків.

Також необхідно згадати про недоліки, які є в кожній системі. По-перше, можливість застосування схем ухилення від оподаткування. Юридичні особи реалізують приватним підприємцям – платникам єдиного податку, які не є платниками податку на додану вартість, продукцію по собівартості або по занижених цінах, формують в себе податковий кредит; приватні підприємці надалі реалізують цю продукцію по ринкових цінах, розраховуються з юридичною особою готівкою, відповідно в нього не виникає податкових зобов'язань перед бюджетом. Крім того, підприємство на загальній системі оподаткування переносить прибуток, який є джерелом сплати податку на прибуток, та об'єкта оподаткування ПДВ, на платників єдиного податку, які цих податків не сплачують. Також підприємство виписує учасникам єдиної схеми мінімізації оподаткування фіктивні податкові накладні або реалізує їм товари за завищеними цінами з метою збільшення нарахованого ПДВ, який така «дружня структура» зарахує до податкового кредиту і вимагатиме його відшкодування з бюджету.

По-друге, мінімізація оподаткування доходів найманих працівників і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування шляхом реєстрації найманих працівників суб'єктами підприємницької діяльності – платниками єдиного податку і переведу співробітництва з ними на контрактну основу. Таким чином, роботодавець уникає сплати єдиного соціального внеску, а фізична особа – податку на доходи фізичних осіб і військового збору.

По-третє, реєстрація платниками єдиного податку осіб, що займаються професійною діяльністю (адвокати, лікарі, консультанти), що суттєво мінімізує їхні податкові зобов'язання при значних доходах.

Хоч дана система має низку переваг та недоліків, підприємства країн Європейського Союзу діють на спрощеній системі оподаткування їх діяльності. Спрощені системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва набули поширення в інших формах державної підтримки, а саме: звільнення окремих видів підприємств від необхідності ведення звітності про результати господарської діяльності та запровадження спрощеної системи бухгалтерського обліку і звітності; запровадження спеціальних режимів оподаткування податком на додану вартість деяких видів операцій, характерних для фермерських господарств і сільськогосподарських кооперативів та ін.

Такі підходи передбачають здатність через механізм малого бізнесу у повній мірі вирішувати проблеми зайнятості населення, скорочувати рівень безробіття, створювати нові робочі місця та задовольняти пропозицію на ринку праці, особливо в умовах дефіциту робочих місць та фінансової кризи.

Важливим аспектом є введення податкових канікул, колинові підприємці мають можливість спокійно поставити бізнес, а потім сплачувати податки. Дану систему необхідно вдосконалювати, оскільки вона невраховує деяких аспектів, а тому стає неефективною. До того ж підприємці не готові до частих змін розміру та кількості податків, а тому закриваються. Подальше спрощення податкової системи та зниження розміру податків може призвести до того, що частина бізнесу тіньового сектору зменшиться і заохотити нових підприємців простим механізмом оподаткування [3].

Україна ввела ЄСВ – так званий єдиний соціальний внесок, який складає 22 % від зарплати. Зважаючи й на те, що рівень мінімальної зарплати зріс, підприємці не витримали даного вантажу і почали масово закриватися. Насамперед, це ті, хто займається сезонними роботами і частину року не виплачує зарплату робітникам. Не дивлячись на даний аспект, підприємець все одно має продовжувати платити ЄСВ. Стосується це і тих, хто працює сам, не маючи найнятих працівників, і тих хто тимчасово не отримує доходи. Додатково до цього підприємці платитимуть ЄСВ в розмірі 819 грн на місяць. Дані нововведення хоч і мають на меті збільшення державного бюджету, але й змушують закриватися підприємців, що мали невисокий дохід. ЄСВ змусить бізнесменів переходити у тіньовий сектор економіки.

У якійсь мірі провина зменшення кількості малих підприємств лежить і на самих підприємцях, які недотримуються чинного законодавства про реєстрацію бізнесу, через що місцева влада закриває їхній бізнес.

Зважаючи на досвід інших країн, можна сказати, що мале підприємництво це прекрасна можливість підвищити економіку країни, збільшити показники ВВП, забезпечити чисельну кількість людей новими робочими місцями. Без підтримки держави це буде неможливо, але й самим підприємцям треба прикласти зусилля, щоб підняти даний сектор. Насамперед, сторонам треба об'єднатися, держава має не тільки впроваджувати нові законопроекти, але й виконувати їх на практиці.

Виходячи з вищезазначеного, можна запропонувати основні важелі та стимули, які сприятимуть підвищенню ефективності діяльності суб'єктів малого підприємництва, а саме:

- надання пільг при реінвестуванні прибутку;
- застосування спеціальних диференційованих ставок, прив'язаних до сфер діяльності;
- використання гнучкої амортизаційної політики, з наданням преференцій для підприємств, які використовують нові технології чи працюють у районах з підвищеним рівнем безробіття;
- зменшення рівня оподаткування фонду заробітної плати для підприємств, які створюють додаткові робочі місця в районах з підвищеним безробіттям;
- спрощення процедури обліку, подання звітності шляхом нарахування та визначення сум платежів податковими органами і надсиланням ними повідомлень, за якими платник повинен буде сплатити податок, що надасть можливість уникнути фінансових санкцій внаслідок зменшення арифметичних помилок;
- стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності суб'єктів малого підприємництва;
- заохочення до сумлінного виконання податкових зобов'язань, наприклад надання знижки за повної авансової сплати.

Таким чином, спрощена система оподаткування, введена в Україні, має значні позитивні аспекти, разом з тим, наявні і проблеми оновлення єдиного податку, що вимагає продовження дослідження проблеми впливу спрощеної системи оподаткування на подальший розвиток малого бізнесу.

Перелік посилань:

1. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 3. – С. 23.

2. Прийма Л. Системи оподаткування в Україні напередодні нового 2018 року [Електронний ресурс] / Любов Прийма // Бухгалтер.com. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://byhgalter.com/na-yakij-sistemi-opodatkuvannya-mozhna-provaditi-biznes-v-ukra%D1%97ni/>.

3. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва в Україні [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://uk.wikipedia.org>.

ПЕРЕДУМОВИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

*О.В. Музиченко-Козловська, канд. екон. наук, доцент
Національний університет «Львівська політехніка»*

Туризм є важливою галуззю економіки, яка швидко розвивається у світі, приносить валютні надходження в країну виробництва туристичного продукту без його вивозу за кордон, створює додаткові робочі місця та сприяє сталому розвитку суспільства. Розвиток міжнародного туризму сприятиме євроінтеграції України, адже таким чином посилюється культурний обмін між державами. Крім того, досвід країн світу підтверджує, що туризм швидко відновлює свої позиції після кризових явищ, політичних конфліктів чи природних катастроф.

Однак існують недоліки та проблеми, які потребують аналізу і визначення шляхів розв'язання, що призведе до посилення ролі туристичної діяльності в Україні на шляху до євроінтеграції.

Дослідженню проблем, пов'язаних з розвитком міжнародного туризму в Україні, присвятили свої праці велика кількість науковців, зокрема: А. А. Теребух, О. П. Макар, Г. Я. Ільницька [1], В. Н. Зайцева, О. Н. Корнієнко [2], А. А. Мазаракі, С. В. Мельниченко [3] та інші.

Потреба розвитку міжнародного туризму в Україні актуальна, адже глобалізаційні процеси зачіпають сьогодні усі сфери економіки. Глобалізація як процес всесвітнього політичного, економічного та культурного зближення у туристичній галузі пов'язана з розвитком нових комунікаційних та інших технологій, що сприяє спрощенню ведення бізнесу, пересування громадян, рекламування та інформування про нові товари та послуги тощо.

Посиленню зв'язків між державами, у тому числі в туризмі, сприяє інтеграція. Досвід такої інтеграції мають країни Західної Європи, які утворили Європейський союз (ЄС), економічний та політичний союз 28 незалежних держав-членів. В ЄС діє система незалежних наднаціональних інституцій та спільно узгоджених рішень держав-членів, єдиний ринок через стандартизовану систему законів, що діють у всіх державах-членах, діє єдина валюта – євро. У Шенгенській Зоні (до складу якої входять 22 держави-члени та 4 держави, що не є членами ЄС) паспортний контроль відмінений. Політика ЄС спрямована на забезпечення вільного руху людей, товарів, послуг та капіталу, законодавчих актів тощо.

Передумовами ефективного розвитку міжнародного туризму в Україні є:

– багатий та привабливий туристичний потенціал України, у тому числі унікальних ресурсів (праліси Карпат, культурно-історичні пам'ятки Києва, Львова, Чернівців, Севастополя, Івано-Франківщини тощо);

– древня історія розвитку (географічні карти, знайдені на території України датують (Мізинська (прибл. XV тис. до н. е.), Вільховська і Кам'яномогильська (прибл. VIII тис. до н. е.);

– сприятливий клімат;

– близьке розташування до ЄС, де високі стандарти надання туристичних послуг;

– можливість розвитку усіх видів туризму;

– розгалужена система транспортних комунікацій тощо.

Євроінтеграційні процеси в Україні відбуваються в рамках «Угоди про асоціацію між Україною та ЄС...» [4], Указу Президента України «Про встановлення безвізового режиму для громадян країн-членів ЄС» [5], запровадження Європейським Союзом безвізового режиму для громадян України [6], закону України «Про туризм» [7] тощо.

У гл. 16 р. V «Угоди про асоціацію між Україною та ЄС ...» («Економічна та галузева співпраця») регламентовано засади та види діяльності сторін в галузі туризму.